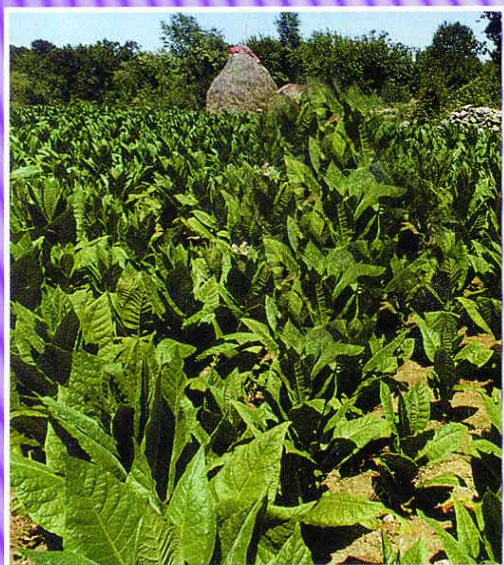

PRIVREDNA / GOSPODARSKA
KOMORA FEDERACIJE
BOSNE I HERCEGOVINE

Broj 9 • Godina IV • juni/lipanj 2003.

GLASNIK

**Neum:
Dani BiH
proizvoda
robe široke
potrošnje**

"Dani BiH proizvoda široke potrošnje"

Neum je, kao primorski turistički centar BiH, bio domaćin prve manifestacije organizirane pod radnim nazivom "Dani BiH proizvoda široke potrošnje", koja je 27. i 28. maja upriličena u neumskim hotelima "Neum" i "Zenit"

Ovu manifestaciju zajednički su organizirale privredne komore Federacije BiH i Republike Srpske, rukovođene željom da prezentacijom domaćih proizvoda i robe široke potrošnje pokažu da kvalitetom i povoljnom cijenom zasigurno mogu ravnopravno konkurirati ne samo na domaćem nego i na zahtjevnim inozemnim tržištima. Ona predstavlja i najdirektniju podršku akciji koja se pod radnim nazivom "kupujmo domaće" ovih dana odvija uz značajnu medijsku podršku.

Analizirajući nepovoljne bilanse robne razmjene koju BiH kontinuirano već niz go-

dina ostvaruje sa inozemstvom, pogotovo poraznu činjenicu da se ona najvećim dijelom odnosi na robu široke potrošnje, vidi se da je stanje odavno alarmantno i da prijete potpuni ekonomski kolaps. Na žalost, sve se to dešava u uslovima apsolutne izloženosti domaćih robnih proizvođača neumoljivoj tržišnoj konkurenciji svjetskih multinacionalnih kompanija, koju bi bilo teško izdržati i sa mnogo većim stepenom zaštite. Ograničeni smo ispunjavanjem brojnih uslova vezanih za pristup svjetskim integracijskim prostorima, koji su, u cjelini gledano, pozitivni i nude brojne pogodnosti domaćoj proizvodnji i privrednicima. Ali, nedostaje veća zaštita na domaćem tržištu koju nije moguće obezbijediti. Preostaje stoga jedini činilac koji u toj zaštiti može odigrati presudnu ulogu, što su prepoznali i domaći proizvođači i njihove asocijacije - u ovom slučaju komore, a to je neposredni kupac, odnosno domaći građanin. Otuda brojne aktivnosti usmjerene upravo ka ovoj kategoriji stanovništva, apelirajući na svijest i savjest, ukazujući na potrebu kupovine domaćeg proizvoda kako bi se u krajnjem obezbijedio

opstanak. Svima je jasno da bez proizvodnje nije moguće imati bilo kakvu, a kamoli uspješnu, ekonomsku politiku zemlje, kao ni to da proizvodnja neće moći egzistirati samo na domaćem tržištu. Plasman na svjetska tržišta uslovno je vezan za dostizanje prepoznatljive robne marke, koja ima direktnu povezanost sa kvalitetom i ispunjenjem brojnih preuslova vezanih za njegovu stalnu kontrolu i provjeru. Dok se ne ispune tako postavljeni ciljevi, koji često ne ovise samo od proizvođača nego upravo od racionalnije organizacije pratećih državnih struktura, neophodno je obezbijediti tržište za plasman koje će posredno omogućiti stvaranje željene marke, kvaliteta i organizacije. To u datim okolnostima može biti samo domaći potrošač i domaće tržište, ukoliko se shvati kako kupovinom domaćeg proizvoda direktno pomažemo sami sebi.

Razumljiva je stoga bila namjera i želja organizatora da pozovu brojne zvaničnike i potencijalne poslovne partnere iz nama susjednih i drugih zemalja sa kojima BiH ima izuzetnu ekonomsku saradnju, kako bismo i njih uvjerali u mogućnosti i kvalitet ovdašnjih

proizvoda, koji mogu ravnopravno konkuriirati na njihovim tržištima. Naravno, ciljano tržište u ovom trenutku bio je jadranski region, imajući u vidu činjenicu da usljed geografske blizine BiH može sebi na ovom području obezbijediti status strateškog dobavljača robom široke potrošnje, pogotovo u turističkoj sezoni. Koliko bi to imalo direktnog utjecaja na uravnoteženje platne bilanse zemlje, odnosno koliki bi to bio stimulans za domaću proizvodnju?

Iako je period pripreme i oglašavanja manifestacije bio kratak, činjenica da su se svojim proizvodima predstavila 84 izlagača dovoljno govori o njenom uspjehu, odnosno spremnosti BiH proizvođača da se svojim proizvodima predstave širem auditoriju, te ravnopravno uključe i sudjeluju u tržišnoj utakmici. Kako je i zamišljeno, manifestacija se odvijala na dva izložbena prostora. U "Neumu" su predstavljeni proizvodi tekstilne i kožarsko-prerađivačke industrije, dok su u "Zenitu" izlagali proizvođači prehrambenih artikala i ostalih proizvoda široke potrošnje. Riječ je o eminentnim privrednim subjektima koji su svojim kvalitetom već stekli međunarodni ugled i afirmaciju, kao što su "Klas", "Lijanovići", "FDS", "Vispak", "Sarabon", "Meggle" i brojni drugi. Svi su dodatno prezentirani u publikaciji koju je tim povodom uradila Komora i podijeljena je prisutnim izlagačima i gostima izložbe.

Sama manifestacija, koju je svečano otvorio Đuro Obradović, gradonačelnik Neuma, ukazala je na neočekivano veliko interesovanje. Bili su prisutni brojni zvaničnici i gosti, kao što su ambasadori Hrvatske, Srbije i Crne Gore, odnosno Slovenije akreditovani u BiH, brojni predsjednici regionalnih i županijskih komora Šibenika, Splita i Dubrovnika. Za izlagače su

najzanimljiviji bili potencijalni poslovni partneri i zastupnici trgovačkih lanaca kako iz BiH tako i iz susjednih zemalja. Zavidan asortiman izloženih proizvoda i profesionalna postavka štandova mogli bi dekoracijom i estetikom pobuditi pažnju na bilo kojoj svjetskoj manifestaciji.

Poseban pečat i aromu prvom danu manifestacije dala je degustacija proizvoda koju su upriličili izlagači na kraju radnog dana, što je, uz prigodan program i modnu reviju, ostavilo dojam.

Kako je ova manifestacija održana prvi put, razumljivi su i određeni propusti koji na sreću nisu bitno utjecali na kvalitet. Radijske,

TV i novinarske ekipe su doprinijele još boljoj promociji domaćeg proizvoda. Dodajući se tome pozitivne kritike prisutnih izlagača, može se konstatirati da je već obezbijeđen kvalitetan početni rejting, na čijim temeljima se može razmišljati o budućnosti izložbe koja će uz najavu i dodatnu medijsku promociju sigurno imati sve brojnije izlagače i posjetioce.

Budućnost se izvjesno može predvidjeti kroz sljedeće aktivnosti:

- prerastanje manifestacije u tradicionalnu, koja bi se svake godine naizmjenično održavala u FBiH, odnosno RS;
- dodatno omasovljenje i povećanje broja izlagača, što će se obezbijediti korišćenjem početnog uspjeha i budućom pravovremenom i pojačanom medijskom promocijom manifestacije;
- premještanje cjelokupne ili dijela manifestacije u inozemstvo, ciljano prema određenim namjenskim tržištima, za koja se procijeni da su u datom momentu potencijalno najinteresantnija kao konzumenti određenih proizvoda.

Shodno budućim aktivnostima i željama, već su obavljani preliminarni razgovori i dobijena pohvalna mišljenja, uz obećanja i neophodnu podršku. To dodatno ohrabruje i daje nadu da ova izložba robe i proizvoda široke potrošnje BiH ima svoju budućnost zajedno sa drugim sličnim projektima, na dobrobit kako samih proizvođača tako i ukupnih stabilizacija ekonomskih pokazatelja zemlje.

Ahmed GAZIJA

Reorganizacija komorskog sistema

Kako do najboljih rješenja

U nizu pozitivnih promjena u dosadašnjoj transformaciji komorskog sistema je i činjenica da je uspostavljen ravnopravan odnos sa vladom, pa se sada više uvažava mišljenje * BiH više odgovara evropski sistem organizovanja komora * Hoće li od nove godine profunkcionisati novi model organizovanja?

Drugog dana neumske manifestacije "Dani bh. proizvoda robe široke potrošnje", na sastanku predsjednika komora Bosne i Hercegovine, kome su prisustvovali i predsjednici nadzornih i upravnih odbora, dva sata se raspravljalo o Izmjenama zakona o privrednim/gospodarskim komorama u oba entiteta i reorganizaciji komorskog sustava sukladno donesenim izmjenama. Jednu od varijanata predložene transformacije komora obrazložio je predsjednik Skupštine P/GKFBiH dr Aziz Mujezinović, naglasivši da komore prihvataju kritički pristup u ovakvim raspravama, jer žele da time dođu do najboljih rješenja i za komore i njene članice. Od pozitivnih stvari urađenih u proteklom periodu istakao je nekoliko činjenica među kojima su i one da su se sve komore transformisale u organizacijskom smislu, oformljena su strukovna vijeća, uspostavljen je zadovoljavajući odnos sa vladom i sada se uvažavaju mišljenja komore, a jedno od njih je i da u komorama nije zaposlen veliki broj radnika, iako se i dalje može reducirati i sl. U komore je formalno uključen veliki broj firmi, ali mnoge od njih ne plaćaju članarinu.

- Članice nam prigovaraju da plaćaju članarinu komorama po više osnova i kažu da nisu zadovoljne onim što im uradimo - rekao je dr Mujezinović, te dodao kako treba razmisliti o tome.

Govoreći šta komora u narednom periodu treba da uradi, istakao je dva ključna dijela: doći do članstva koje će se dobrovoljno učlaniti u komoru, te integrisati cijelo tržište BiH u jedno. Funkcionalnije djelovanje komore traži i uspostavu tješnje saradnje i partnerski odnos sa vlasti, te postizanje većeg stepena operativnosti i javnosti u svom radu.

Ukazujući na trenutno djelovanje komora, dr Mujezinović je podsjetio da su one u raspravi o transformaciji došle do svojih prijedloga dajući više verzija. U njima će se iskristalisati najbolji i doći do odgovora kako napraviti dobar komorski sistem koji odgovara interesima njenih članica. Ujedno je podsjetio i na rokove: da se do 15. septembra završe sve rasprave oko transformacije, do 30. septembra da se primijeni nova organizacija, a sa 1. janu-

arom 2004. godine da zaživi novi oblik organizovanja komorskog sistema u BiH.

Avdo Rapa, predsjednik Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH, smatra da se kroz raspravu treba izdiferencirati dio poslova u komorskom sistemu i da se o tim prijedlozima ponovo zajednički dogovara na ovom nivou. Pošto prema utvrđenim rokovima nema mnogo vremena, treba raditi ubrzanije. Kad je riječ o načinu funkcionisanja finansiranja, on predlaže da se u svakom kantonu u po jednoj banci otvori žiro-račun preko koga će se finansirati komorski sistem.

Problem transformacije komorskog sistema je složeniji nego što je ovdje predstavljeno, kaže Jago Lasić, dopredsjednik P/GKFBiH, i naglašava kako je jedan od složenijih i carinski sistem. On smatra da je u budućem sistemu Vanjskotrgovinska/Spolnotrgovinska komora BiH višak. Ujedno je postavio pitanje postoji li zakonska osnova za spajanje više komora u jednu, podsjećajući da BiH više odgovara evropski sistem organizacije, kakav je u republikama Hrvatskoj, Sloveniji i Njemačkoj. Ujedno predlaže da 60 odsto svojih prihoda komora ubire od članarine a 40 odsto na tržištu. Primijetio je i da predstavnika ove asocijacije privrede nema u Buldožer komisiji.

Mladen Mičić, predsjednik Privredne komore Republike Srpske, smatra da u raspravama ne treba ići na kantonalni nivo, te je postavio pitanje detašmana: kome ih ustupati? Ko treba da daje saglasnost za njih: komora ili neko drugi?

Irfan Mehić, potpredsjednik PK Kantona Sarajevo, je primijetio da je u izboru varijanti transformacije komorskog sistema Parlament odabrao najlošiju verziju, te zato predlaže da se menadžment komora sastane i analizira koja je to najbolja varijanta. Njoj bi se u naredna tri mjeseca posvetila ozbiljnija rasprava. Predočio je mišljenje Sarajevske komore - da BiH mora imati V/SKBiH kao faktor razvoja integralnog tržišta i ukupne privrede, istovremeno, podsjećajući da se u posljednje vrijeme pri većim ekonomskim centrima formiraju službe za ekonomski razvoj regiona koje su, u stvari, preslikane komore. Mišljenja je da iz RS dolaze dobri prijedlozi za transformaciju i one najbolje treba prihvatiti u FBiH, kao i obratno.

- Ključno načelo u prijedlogu transformacije komorskog sistema je načelo slobode učlanjenja, što je ulazak u tržišnu utakmicu i onaj ko je bolji dobija je - kaže Perica Jurković, predsjednik Komore Hercegovačko-neretvanske županije, ujedno smatrajući da je prijedlog za obavezno članstvo neodrživ. Cio komorski sistem mora funkcionisati tako da njime bude

zadovoljna većina članica. On je predložio da tim za transformaciju bude sastavljen i od korisnika usluga komore i tada bi taj prijedlog bio zajednički i brže bi sigurno bio i prihvaćen.

Mladen Marić, potpredsjednik Komore iz Trebinja, se pita kako animirati članice komore na članstvo? Smatra da je nemoguće nekoga prisiliti da bude član komore ako on to ne želi.

Sličnog mišljenja je i predsjednik Privredne komore Bijeljina Milan Lugonjić, te predlaže da se ide na dobrovoljno članstvo. Istovremeno, zagovara podjelu rada u komorama na raznim nivoima, ali pri tome treba voditi računa da se isti poslovi ne isprepliću na raznim nivoima.

Asim Gradinčić, potpredsjednik Privredne komore Srednjobosanskog kantona, predlože-

ni zakon o komorskom sistemu ocjenjuje nepovoljnim i predlaže da se predstavnici komora moraju izboriti za novi.

Ukazujući na najbolje pravce aktivnosti u transformaciji komorskog sistema, Marijan Mišić, predsjednik Privredne komore Doboj, primjećuje da su to kantonalna, entitetske, pa spoljnotrgovinska komora. Po njegovom mišljenju, neobavezno članstvo u komori na tržištu donosi osnivanje raznih agencija, kao što je ona za drvnu industriju u RS. Prvo se - smatra on - moraju izdiferencirati odnosi komore prema drugima, pa tek onda ići u transformaciju.

Raif ČEHAJIĆ

Posjeta delegacije privrednika FBiH Privrednoj komori Kosovo

Suradnja firmi metalnog sektora

Predstavnici bh. kompanija (Vatrostalna Zenica, Narodno Grijanje, Volkswagen - Vogošća) i Udruženja MEI, na čelu sa predsjednikom P/GKFBiH Avdom Rapa, posjetili su PK Kosova, 20. i 21. maja. Delegaciju je primio Ismail Kastrati, predsjednik PK Kosova sa saradnicima

Plenarnoj sjednici je prisustvovao i predstavnik Ministarstva trgovine, koji je informisao prisutne da sa Ministarstvom vanjske trgovine u BiH radi na usaglašavanju Sporazuma o slobodnoj trgovini. Predsjednik je predočio i aktivnosti oko privatizacije, u čijoj provedbi mogu učestvovati i bh. firme.

Predsjednik Rapa je ukratko predočio cilj posjete, sa osvrtom na opšte uslove privređivanja u FBiH. U drugom dijelu plenarne sjednice, zatim u bilateralnim razgovorima, akcentirana je saradnja u okviru metalnog sektora.

Predstavnici firmi sa Kosova bili su: Ibrahim Abraši - KEK Sektor za razvoj energetike, Haxhi Qorri Ferronikeli, Gani Dauti, Fabrika E Amortizatoreve, Xhevdet Krasniqi FPA, Đemail Ismaili, direktor, i saradnici Fabrike armatura Podujevo, direktor za uvozno-izvozne poslove Fabrike radijatora Jugoterm i drugi.

Iako su neki privredni subjekti ostvarili dobru saradnju, teškoće su i dalje prisutne, jer je transport robe opterećen dodatnim taksama, porezima i pretjeranom administracijom kroz dozvole i druge zahtjeve. Stoga privrednici traže i očekuju da pomenuti sporazum razriješi navedena pitanja, obostrano, i očekuju pomoć komora u tom smislu. Dio navedenih teškoća moguće je razriješiti, kako su istakli i saradnici predsjednika PK Kosova i uspostavljanje direktne saradnje u bankarskom poslovanju.

Interesovanje firmi za saradnju postoji i već su na putu konkretizacije poslovnih aranžmana Narodno Grijanje i Jugoterm, kao i Vatrostalna i Ferronikeli.

Istaknuta je potreba za proširenjem saradnje sa BHSTEEL Željezara Zenica.

Abraši iz KEK-a je istakao potrebu saradnje sa Energoinvestom, kao i livnicama gvožđa i čelika iz BiH.

Privrednici koji vode proizvodnju automobilskih dijelova su zainteresirani za plasman na bh. tržištu, pa im je sugerisano da proizvodnju razvijaju u pravcu primjene standarda ISO 9000 i VDA. 6. 1, čime postižu realne šanse za plasman. Nekoliko članova delegacije posjetilo je Fabriku amortizera Priština.

Nafija ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Grčka

Treći forum jadransko-jonskih gospodarskih komora

Gospodarska komora Thesprotia iz Grčke bila je organizator Trećeg foruma jadransko-jonskih gospodarskih komora, koji je održan u Grčkoj, Igoumenitsa, 16. i 17. svibnja

Na Skupštini Forumu okupilo se stotinjak sudionika, predsjednika i predstavnika svih jadransko-jonskih komora, uz nazočnost gradonačelnika Igoumenitse, župana regije Thesprotia i zastupnika u grčkom saboru. Održavanju ovog trećeg po redu prethodili su forumi u Splitu (listopad 2001.) i Anconi (travanj 2002.).

Nakon uvodnih riječi Vasilisa Lolosa, predsjednika komore Thesprotie, nazočnima su se obratili predsjednica Županijske komore Split Jadranka Radovanić, ujedno inicijatorica osnivanja ove institucije, te predsjednik komore Ancone Augusto Bocchini. Radovanić je podsjetila na osnivanje Forumu, te na prvotne ciljeve, prvenstveno, stvaranje zajedničke baze podataka gospodarskih subjekata i izradu konkretnih projekata budući da će EU podupirati i stimulirati progres jadransko-jonske regije. Augusto Bocchini je istaknuo kako Forum nije zamišljen kao tijelo za formalne sastanke, nego kao tijelo s konkretnim ciljevima i pratećom operativom.

Primanja novih gospodarskih komora

Na Skupštini su, prema čl. 3. i 8. Statuta, prihvaćeni zahtjevi za pristupanje Forumu sljedećih gospodarskih komora: Privredne komore Crne Gore - Podgorica, Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH: Mostar - Sarajevo, HGK županijskih komora Dubrovnika, Pule, Zadra, Rijeke i Šibenika, Gospodarske komore Vlore iz Albanije, te grčke Gospodarske komore Kerkyra.

Imenovanje glavnog tajnika Forumu

Prema zapisniku sa sastanka Upravnog vijeća odlučeno je, a u Grčkoj i definitivno potvrđeno, da glavni tajnik Forumu, kao i Međunarodnog arbitražnog suda, bude Michele De Vita iz komore Ancone, s obzirom na činjenicu da će tajništvo Forumu biti u Anconi. De Vita je, inače, odvjetnik i ujedno tajnik ankonškog Arbitražnog suda s dugogodišnjim iskustvom

u pravnom sektoru, što ga, prema riječima predsjednika komore Ancone, čini najprikladnijom osobom za preuzimanje dužnosti tajnika kako Udruženja tako i Međunarodnog jadransko-jonskog arbitražnog suda.

Upravno vijeće

Prema članu 8. Statuta Udruge jadransko-jonskih gospodarskih komora, Upravno vijeće ostaje na dužnosti dvije godine i sastoji se od devet članova, od toga su dva člana iz komore osnivača (Gospodarska komora Ancone i HGK županijska komora Split). U prvom sazivu predsjednik Upravnog vijeća biti će Augusto Bocchini, Gospodarska komora Ancone, a dopredsjednica Jadranka Radovanić, HGK županijska komora Split. Ujedno su imenovani ostali članovi Vijeća iz Bosne Hercegovine Jago Lasić, Hrvatske, Italije, Crne Gore, Albanije i Grčke, a u slučaju pristupa Slovenije Udruzi, jedno će mjesto pripasti i njihovom predstavniku.

Međunarodni arbitražni sud

Za predsjednika Međunarodnog arbitražnog suda imenovan je Daniele Mantucci, Foligno, Italija, za dopredsjednicu Željana Bevanda, P/GKFBiH, a za glavnog tajnika Michele De Vita, Gospodarska komora Ancone, Italija. Članovi međunarodnog arbitražnog suda su Jasminka Trzun, Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska, Petraq Semani, Gospodarska komora Lezhe, Albanija, Spiros Mandelas, Gospodarska komora Thesprotia, Grčka, te Stanko Zloković, generalni direktor Jadranskog brodogradilišta, Crna Gora. Trajanje dužnosti je četiri godine.

Revizorski kolegij

Članom 12. Statuta predviđen je sastav Revizorskog kolegija od tri izvršna člana i jednog zamjenika.

Logotip Udruge

Ratificiran je logotip Udruge prema usvojenom prijedlogu županijske komore Split (četiri boje sa svim zemljama članicama i oznakom FORUM).

Okrugli stolovi

U sklopu Forumu održana su četiri okrugla stola o sljedećim temama: žensko poduzetništvo (predsjedavajuća Jadranka Radovanić), turizam (predsjedavajući Augusto Bocchini), ribarstvo (predsjedavajući Giuseppe Cingolani), te transport (predsjedavajući Vasilis Losos).

Iako su se prema prethodnom prijedlogu Jadranke Radovanić trebala održati još dva okrugla stola o okolišu i zaštiti mora, te poljoprivredi, od kojih je jednom trebala predsjedavati komora Rijeke, a drugom komora Albanije, oni nisu održani zbog nedovoljnog odziva ostalih komora. Biti će, ipak, pripremljeni za sljedeći, Četvrti forum, koji će se, u organizaciji P/GKFBiH, održati u Neumu u proljeće 2004.

Željana BEVANDA

**3° FORUM ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΩΝ
ΤΗΣ ΑΔΡΙΑΤΙΚΗΣ**

ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ 16 & 17 ΜΑΪΟΥ 2003

**The 3rd FORUM
of the Chambers of Commerce
of Adriatic sea regions**

IGOUMENITSA 16 & 17 May 2003

FORMAL SPONSOR

NATIONAL BANK OF GREECE
SPONSOR

Seminar

Eko-turizam

Privredna/Gospodarska komora FBiH je, 17. juna ove godine, u suradnji sa firmom Bosna S, organizirala jednodnevni seminar pod nazivom "Eko-turizam"

U okviru planom zacrtanih aktivnosti na polju ekologije, predviđena je i ova, kao jedna u nizu. P/GKFBiH je organizirala, od prošle godine do danas, serijal seminara, okruglih stolova, workshop radionica, pod nazivom: "Okolina i održivi razvoj", "Biznis i okolina", "Reciklaža" i sl.

Razlozi za razmatranje ovako značajne teme, kako je napomenuto u uvodnom izlaganju predstavnika Komore kao domaćina, sadržani su u činjenici da razvoj turizma, pogotovo eko-turizma, leži u našim raspoloživim resursima, ali i njihove istovremene potrebe za zaštitom.

Eko-turizam je aspekt koji se razmatra, ali koji je moguće uvezati sa drugim granama i sadržajima, koji su u direktnoj i indirektnoj vezi sa turizmom.

Esma Kreso, stručnjak za okoliš u firmi Bosna S, istaknula je da se eko-turizam bazira na prirodnim bogatstvima, posjećivanju prirodnih staništa, na način na koji se minimizira uticaj na okoliš, uz očuvanje prirodnih bogatstava, preko organizovanih i odgovornih posjeta. Potencijal eko-turizma u BiH sadržan je u činjenici da je 50 odsto BiH prekriveno šumama, više od pola površine je brdovito-planinsko, imamo brojne rijeke, jezera, termalne i geotermalne vode i dr.

Dubravka Bandić, savjetnik za trgovinu i turizam u P/GKFBiH, govoreći s privrednog aspekta,

navela je da je sve što je vezano za ekologiju vezano i za turističko-ugostiteljsku ponudu, a čak 40 grana je povezano sa ugostiteljstvom i turizmom.

Federalni ministar za prostorno uređenje i okoliš Ramiz Mehmedagić i predstavnica Vanjskotrgovinske/Spoljnotrgovinske komore BiH mr Nermana Bičakčić su predstavili program zaštite okoliša sa stanovišta razvoja turizma uz konkretne pokazatelje.

Govoreći o mogućnostima i preprekama za razvoj eko-turizma u BiH, Nijaz Abadžić je dao niz primjera, poredeći naše potencijale sa zemljama savremenog svijeta, koje su ih iskoristile na najbolji mogući način.

Profesor dr Aleksandar Knežević govorio je o eko-turizmu u funkciji održivog razvoja.

Predsjednik PK Unsko-sanskog kantona Ismet Pašalić predstavio je BIS, Projekt Bihački sajam, kao ciljnu priredbu odabranih sadržaja koja će pratiti ekološke trendove u oblasti turizma, ekologije i proizvodnje hrane.

Seminaru je prisustvovalo četrdesetak zvaničnika, predstavnika turističkih zajednica, direktora hotela i drugih institucija, koji su i aktivnim učešćem u raspravi pokazali veliko interesovanje za ovu oblast.

Kako se vidi angažman Komore u oblasti privreda - ekologija - turizam? Privrednici iz različitih grana treba tu da nađu svoj interes, zbog čega je potrebno sačiniti program razvoja i u okviru privrednih komora.

N. ŠEHIĆ - MUŠIĆ

Druga sjednica Stručnog tima

Pravci razvoja metalne i elektro industrije

U Sarajevu je, 10. juna, održana Druga sjednica Stručnog tima, zaduženog za realizaciju Projektnog zadatka "Pravci razvoja metalne i elektro industrije u FBiH". Stručni tim, koga čine predstavnici vodećih domaćih kompanija metalnog i elektro sektora i institucija koje prate ovu oblast, imenovan na sjednici Odbora Udruženja metalne i elektro energije, uz podršku rukovodstva P/GKFBiH, garancija je u kvalitetnosti materijala.

Analizirane su dosadašnje aktivnosti i pisani materijal, po radnim grupama, te dogovoreno da se do slijedeće sjednice, koja će uslijediti za desetak dana, uobličiti materijal u formi preftinalizacije projekta.

Bilo je i riječi o II verziji PRSP dokumenta, koji je, u segmentu Sektorski prioriteta - industrija, kao i Akcioni plan - industrija, ranije dostavljen članovima.

Konstatirano je da, iako je II verzija nešto konkretnija nego prethodna, dokument ne odgovara stvarnom potencijalu i potrebama, te u dijelu industrija nisu obrađeni bitni sektori, koji imaju realne razvojne šanse.

Sve konkretne primjedbe, koje se odnose na Sektor metalne i elektro industrije, bit će izrečene u toku javne rasprave, koja slijedi.

Diskusija nedvosmisleno potvrđuje opravdanost u opredjeljenju izrade dokumenta Pravci razvoja metalne i elektro industrije, koji će prvenstveno koristiti Metalnom i elektro sektoru, kao i državnim organima u cilju usmjeravanja i potpore strateški značajnim segmentima.

Isti materijal će biti dostavljen Radnoj grupi PRSP za BiH, kako bi bio uključen u sveobuhvatnu strategiju BiH.

N. Š. - M.

Sedma sjednica

Strukovna grupa ugostiteljstva i turizma

U Tuzli je, 11. juna, održana VII sjednica Strukovne grupe ugostiteljstva i turizma P/GKFBiH, u prostorijama PK Tuzlanskog kantona * Istaknuto je da strukovne grupe pokreću pitanja od vitalnog interesa za Grupaciju, ali da se sporo rješavaju prijedlozi

Izabrani su delegati u Strukovnu grupu, a nekima je potvrđeno dosadašnje članstvo, na prijedlog kantonalnih komora: Jasmin Zilić, Hotel Aqua, Sarajevo; Senadin Fetahagić, Hotel Holiday Inn, Sarajevo; Adem Bedak, Evropa, Tešanj; Mijo Ćosić, Motel Split, Usora; Martić Dragan, UTP Krušćica, Vitez i Suad Hodžić, Hoteli Ilidža, Ilidža.

Diskutovalo se o organiziranju strukovne grupe u komorskom sistemu. Čula su se mišljenja da Komora treba gospodarstvu, kao i ova strukovna grupa, koja bi u Komori trebala imati veći značaj.

Rečeno je i da bi trebalo urediti da se na sajmovima ne prepliću u prezentaciji turističke zajednice i komore.

Članovi su istakli da su zadovoljni postignutim rješenjima problema koje su isticali, na primjer: porezi - smanjenje ili oslobođanje; smanjenje doprinosa i članarina; bezvizni režim i olakšan ulazak u zemlju; Zakon o radu; Zakon o ugostiteljsko-turističkoj djelatnosti; Zakon o stranim ulaganjima i Zakon o privatizaciji.

Nezadovoljni su tretmanom ugostiteljsko-turističkog gospodarstva u "Strategiji razvoja", čije je razmatranje u toku. Ovu djelatnost u svijetu smatraju pokretačem razvoja, jer veže više desetina drugih grana. Prema statističkim podacima (4. mart 2003.) registrirano je 506 pravnih lica u ugostiteljsko-turističkoj djelatnosti, a 4.494 obrtničke radnje, prema podacima

od 28. aprila. Afirmaciju domaće proizvodnje i ponude možemo valorizirati preko ove djelatnosti. Ova oblast bi trebala da se uredi od prostornog plana do cilja šta se želi i može ponuditi FBiH. Nabrojmo samo neke: stare gradove, planine, rijeke, jezera, more, zdravstveni turizam, vjerski, rekreativni, seoski, kulturne vrijednosti. Smatra se da je najprihvatljiviji administrativni i tranzitni turizam. Ali, s tim ne možemo biti zadovoljni, već treba težiti ka kvalitetnijoj ponudi i tako zadržati tradicionalne goste i privući nove. Zahtijeva se regionalizacija FBiH i ciljevi u Strategiji razvoja ove djelatnosti.

Sajmovi i razne priredbe na državnom ili lokalnom nivou doprinose afirmaciji resursa i FBiH. Kako ih je veliki broj moraju se uskladiti. A za prezentacije izvan naše zemlje treba napraviti plan nastupa.

Govorilo se i o opstanku turističkih zajednica po značaju regije ili općine. Dekretom bi bilo štetno ukinuti ih u Travniku, Čapljini, Međugorju, Bihaću, Zenici, Ilidži, Neumu i nekim drugim mjestima ako postoji opći interes za njih. Ukazano je na problem nedovoljne kontrole kod prijave gostiju. Razlog za to je kompliciran izračun članarina i boravišne takse, kao i neodgovornost davatelja usluga u turističkim destinacijama i turoperatora.

Rečeno je i da ova turistička godina ima nepovoljan start zbog nemira u svijetu, pada kupovne moći i česte izmjene propisa, koji su, uz nelikvidnost i gubitke, preneseni još iz prošle godine. U narednom periodu bi situacija trebala da se poboljša, jer se očekuju najavljene izmjene zakona i propisa, kao i smirenje situacije u regiji.

Dubravka BANDIĆ

Grupacija proizvođača i prerađivača ribe i riblje mladi FBiH

Nemoguć izvoz u zemlje EU bez certifikata

Sastanak Grupacije proizvođača i prerađivača ribe i riblje mladi Federacije BiH održan je na Uni, u Srbljanima, Hotel "Sedra", 3. lipnja. Prisustvovala su brojne članice Grupacije, predstavnici ribara iz Republike Srpske, komora i Ureda za veterinarstvo

Istaknut je problem premija koje su za prošlu godinu bile niske, ali su, ipak, dale određene rezultate. Za ovu godinu još uvijek nisu određene, iako je dat novi prijedlog Federalnom ministarstvu poljoprivrede, uvažavajući i ostale proizvodnje.

Prof. Đorđe Kosorić iz firme Tropic iz Banje Luke je istakao da u RS postoji stimulacija za proizvodnju i izvoz autohtone ribe bez obzira na količine i to 0,50 KM/kg. U prvom kvartalu ove godine RS je izvezla 30 tona ribe na tržište Republike Srbije, bez ikakvih problema. Jedini koji se javlja jeste nedostatak ribe u pojedinim periodima i tada traže ribu iz FBiH. Iako za našu ribu postoji veliko interesovanje u zemljama EU, BiH nije u mogućnosti izvoziti ni kilogram bez odgovarajućih certifikata, koji se ne mogu dobiti bez Pravilnika o izradi certifikata što je u nadležnosti Ureda za veterinarstvo.

Ured za veterinarstvo mora napraviti koordinaciju sa europskom komisijom iz Dablina koja će davati ateste za

izvoz. U prvom kvartalu ove godine je uvezeno oko 1,5 miliona KM smrznute ribe, 250.000 KM ribljih fileta, 100.000 KM svježe ili rashlađene ribe i oko 35.000 KM sušene ili dimljene ribe. Za isti period je izvezeno oko 215.000 KM svježe ili rashlađene ribe, smrznute 135.000 KM i 46.000 KM ribljih fileta.

Dakle, riječ je o velikom vanjskotrgovinskom debalansu. Ovo su podaci koje je zabilježila FCU, a uslijed nekontroliranog uvoza debalans je daleko veći.

Federalnom ministarstvu poljoprivrede je ukazano na propuste, odnosno granične prijelaze na koje ilegalno riba ulazi i traži se da nadležne institucije poduzmu odgovarajuće mjere zaštite domaćih proizvođača.

Traži se od relevantnih institucija, prije svega, općina, a i Ministarstva prostornog uređenja i okoliša da se maksimalno zaštiti prostor oko ribnjaka "Dekorativa" Prozor i "Ljuta" Konjic, kako se u njihovoj blizini ne bi gradili građevinski objekti. Istovremeno bi trebalo i porušiti bespravno sagrađene, kako bi se riba nalazila u čistoj vodi.

Zatraženo je i da se dogovori sastanak predstavnika Grupacije proizvođača i prerađivača ribe i riblje mladi sa ministrom Federalnog ministarstva rudarstva, industrije i energetike.

E. L.

Prvi seminar iz ciklusa "Okoliš i reciklaža"

Propisi i standardi u reciklaži metala i papira

U organizaciji Privredne/Gospodarske komore Federacije BiH i sarajevske kompanije "Bosna-S", 03. juna, održan je prvi seminar iz ciklusa "Okoliš i reciklaža". Težište ovog seminara bilo je na propisima i standardima u reciklaži metala i papira

Zbog nedostatka ili nepoznavanja regulative za ovu djelatnost, kao i sporog donošenja BA standarda, kompanije koje se bave reciklažom u FBiH nailaze na niz problema koji prouzrokuju umanjene profita, naročito na izvoznim poslovima.

Znajući za ovakvo stanje, Udruženje reciklaže P/GKFBiH, u saradnji sa kompanijom "Bosna-S", osmislilo je ovaj seminar, a rukovodstvo Komore je shvatilo njegovu važnost i prihvatilo da Komora u potpunosti finansira njegovo organiziranje i realizaciju bez kotizacije učesnika.

Izraziti poznavaoци navedene problematike iz FBiH i Republike Hrvatske su, u kratkim crtama, ali na način koji je približen praktičnim potrebama, prezentirali pripremljene materijale.

Svaki od učesnika je dobio štampani materijal od oko 300 stranica teksta, kao i CD na kojem su, pored navedenog materijala, smješteni i drugi korisni sadržaji.

Uručeni materijal, pored originalnih okvirnih zakona Europske unije, sadrži prevedenu Bazelsku konvenciju, propise EU koji se odnose na otpad, bh. propise koji su u proceduri usvajanja sa katalogom otpada, liste otpada (zelena, žuta i crvena), OECD propise sa priručnikom za implementaciju i, kao najvažniji dio, standarde EU za metale i papir.

Učesnici su izrekli pohvale o pripremljenom materijalu i održanom seminaru.

Na žalost, jedan broj pozvanih kompanija iz djelatnosti reciklaže nije poslao svoje predstavnike tako da su ostale uskraćene za korisne informacije. Takvim kompanijama preporučujemo da se jave u P/GKFBiH i preuzmu materijale, uz napomenu da je broj preostalih primjeraka ograničen, te je poželjno da se jave u što kraćem roku.

Fahrudin ĐIKIĆ

Federacija BiH

Statistički pokazatelji industrijske proizvodnje

Industrijska proizvodnja u FBiH u maju ove godine u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine veća je za 6,8 odsto. U odnosu na proizvodnju iz istog mjeseca lani veća je za 11,7 posto, dok je u odnosu na april ove godine veća za 4,8 odsto, saopćio je, 16. juna, na konferenciji za novinare direktor Federalnog zavoda za statistiku Derviš Đurđević.

Industrijska proizvodnja u području snabdijevanja električnom energijom, gasom i vodom u odnosu na prosječnu mjesečnu proizvodnju iz prošle godine ostala je na istom nivou, u području rudarstva manja je za jedan odsto, a u području prerađivačke industrije veća je za 12,3 odsto.

FBiH ostvarila je, u aprilu, izvoz vrijedan 153.064.000 KM, što je za 11,2 odsto više u odnosu na prethodni mjesec. Istovremeno, uvezeno je 478.817.000 KM, što je za 5,4 odsto više u odnosu na prethodni mjesec. Izvoz u prva četiri mjeseca iznosio je 545.551.000 KM, a u tom periodu ostvaren je uvoz od 1.677.224.000 KM. Procent pokrivenosti uvoza izvozom, u aprilu, iznosi 32

odsto, a za prva četiri mjeseca 32,5 odsto. U aprilu se najviše izvozilo i uvezilo iz Hrvatske. U Republiku Srpsku, u maju, je prodato robe u vrijednosti 17.181.301 KM, što je smanjenje za 4,7 odsto u odnosu na prethodni mjesec i smanjenje za šest odsto u odnosu na isti mjesec lani. Iz Republike Srpske tada je nabavljeno robe u vrijednosti 5.645.604 KM, što predstavlja povećanje za 28,1 odsto u odnosu na prethodni mjesec ove godine i povećanje za 4,2 odsto u odnosu na isti mjesec prethodne godine. Najveće učešće odnosi se na proizvode industrije, zanatstva i prehrambene proizvode.

U FBiH na kraju prvog tromjesečja u distributivnoj trgovini bile su 3.933 prodavnice, 26.974 zaposlenih, a zalihe su iznosile 446.483.000 KM. Ostvareni promet u prvom tromjesečju iznosio je 941.847.000 KM, a najveće učešće se odnosi na trgovinu na veliko 42,9 odsto.

U trgovini na malo, u aprilu, je ostvaren promet u vrijednosti 127.306.000 KM. /FENA/

Multimedijalni CD

Federacija BiH - vaš poslovni partner

Potreba za predstavljanjem privrede jedne nerazvijene zemlje koja vapi za stranim ulaganjem danas je više nego opravdana. Ipak, u turbulentnom i nedefinisanim političkom trenutku u kojem živimo malo institucija i firmi ima sluha za takvo nešto, a jedna od njih je Privredna/Gospodarska komora Federacije BiH, koja je izdavač multimedijalnog CD-a upravo te namjene, koji smo dobili na recenziju.

Riječ je o skladno dizajniranoj prezentaciji urađenoj u Flash-u, koja sadrži podatke koji mogu biti od značaja eventualnim ulagačima u domaću privredu.

Prezentacija je podijeljena u tri cjeline, sa jednostavnom navigacijom - predstavljanje domaće privrede/ekonomije, Komore, kao medijatora između domaćih i stranih firmi, te na kraju i same Federacije BiH.

Date su osnovne informacije o važnijim granama privrede, čija je detaljnost analogna razvijenosti pojedine grane. Svaki segment prati animacija, uz izlaganje spikera (može se isključiti), u kojoj se objašnjava stanje u tom segmentu. Zainteresovani mogu dobiti i popis najvažnijih firmi iz aktuelne oblasti, a inteligentnom nadogradnjom prezentacije na web stranicu Komore moguće je dobiti potpuniji spisak firmi s kojima se može ostvariti saradnja.

Važan segment za sve koji misle uložiti u BiH jeste državno i političko uređenje ovog BiH entiteta, koje je obrađeno u zasebnom dijelu. Moguće je saznati sve važne informacije o FBiH - od geopolitičkih, preko pravnih i posebno dijelova koji se tiču stranih ulaganja i njihove zaštite, a autori su očigledno željeli biti što je moguće detaljniji, pa su uključili i osnovne podatke o istoriji, kulturi i umjetnosti. Cjelinu zaokružuju važne kontakt informacije, te video-razglednice iz kantona/županija FBiH.

Treći segment posvećen je izdavaču, i u njemu se može saznati o organizaciji ove institucije, ali i naći popis najvažnijih domaćih sajmova, koji, također, mogu zatrebati ljudima s novcem. Cijela prezentacija rađena je dvojezično, a prati je kvalitetna i nenametljiva muzička podloga.

Zamjerki, osim povremenog čekanja na učitavanje video sadržaja (Flash, ipak, nije platforma za razvoj multimedijalnih CD-ova), nemamo. Možemo samo uputiti pohvale izdavaču, ali i firmi Đikić iz Sarajeva, koja je potpisala dizajn ovog CD-a, za vrhunski urađenu prezentaciju.

Voljeli bismo vidjeti isti proizvod čije bi usmjerenje bilo direktnije - koji bi domaće firme i njihove proizvode predstavljao inostranim tržištima.

(preneseno iz časopisa INFO, broj 65 - juni 2003.)

Vladimir LEPUŠINA

Proizvodnja duhana u Hercegovini

Stanje, problemi i moguća rješenja

Na Agronomskom fakultetu u Mostaru, 30. svibnja, održan je okrugli stol: "Proizvodnja duhana u Hercegovini: stanje, problemi i moguća rješenja" * Uz ministra poljoprivrede Marinka Božića bili su nazočni i brojni stručnjaci iz ove oblasti * Istaknut povijesni značaj ove kulture

Prošlo je 120 godina od početka organizirane proizvodnje duhana u Hercegovini. U tom razdoblju ova kultura imala je uspone i padove, ali je sigurno da će ostati zabilježena u povijesti kraja. Duhanska industrija predstavljala je začetak industrije na našim prostorima, a proizvodnja duhana je dugo vremena bila najvažnija gospodarska djelatnost u ekonomskom i socijalnom pogledu. Zadnjih petnaestak godina ova proizvodnja je zbog više razloga u stalnom padu i došla je na zanemarivu razinu. Od nekadašnje "biljke hraniteljice", kulture s kojom se živjelo, za koju se živjelo i od koje se živjelo, duhan u Hercegovini postaje stvar prošlosti s dobrim izgledima da ostane samo u povijesnim knjigama. Je li to stvarno budućnost duhana u Hercegovini? Što je doprinijelo tome i ima li tu ova proizvodnja ikakvu perspektivu?

Je li moguća revitalizacija i postoji li ekonomska opravdanost ulaganja?

Teško je na sva pitanja dati jednoznačan odgovor, jer i moguća rješenja ovise o brojnim uvjetima, ekonomskim, tržišnim, tehnološkim i demografskim.

Do polovine osamdesetih godina prosječna proizvodnja duhana u Hercegovini iznosila je oko 10.000 tona s oscilacijama od 5.000 do 20.000 tona, ovisno o uvjetima godine, stanju tržišta, ekonomskim mjerama i društvenim kretanjima. Nakon tog perioda počinje konstantni pad proizvodnje. Polovinom devedesetih je to 2.000 tona, a 2002. godine otkupljeno je svega 600 do 700 tona, od čega u Stocu 70 odsto te količine. Za 2003. godinu ugovorena je nešto veća proizvodnja, ali ona ne dostiže ni 10 odsto nekadašnje prosječne. Tako male količine teško mogu biti zanimljive velikom kupcu, a ne može se govoriti o nekom izvozu.

Proizvodnja se danas preselila na lijevu obalu Neretve, u području Stoca, Ljubinja, te oko Blagaja. Tu se uz odgovarajuću tehnologiju uzgoja može proizvesti duhan zadovoljavajuće kvalitete, ali ne takve kao na starom području. Oko Stoca i Blagaja ovom djelatnosti se bave uglavnom povratničke obitelji i to im je gotovo jedini način preživljavanja.

Od nekadašnjih sedam poduzeća za proizvodnju, otkup i obradu duhana četiri su potpuno prestala s otkupom, a među tri preostala jedino Stolac ima respektabilnu proizvodnju.

Više je činitelja koji su doprinijeli krizi duhana u Hercegovini, ali su najvažniji ekonomski i tržišni, a dijelom tehnološki i demografski. Sve se na kraju svodi na neatraktivnu cijenu kako u otkupu tako i u prodaji.

Imao je i brojne prednosti u odnosu na druge kulture radi čega je uzgajan u gotovo svakom seoskom domaćinstvu. Prije svega, izvanredno je prilagođen prirodnim uvjetima ovog područja, a daje veoma dobre rezultate. Pogodan je za sitna gospodarstva kakva prevladavaju u Hercegovini, a zapošljava dosta radne snage. Dugo je bio gotovo jedini izvor gotovog novca u tim pasivnim područjima, kada je njegova proizvodnja imala sigurnost prodaje, dobru organizaciju, mogućnost uzgoja i na manje plodnim tlima i dobro uklapanje s drugim kulturama.

Većina tih prednosti je nestala u ekonomskom, socijalnom i demografskom okruženju Hercegovine. Prosječna proizvodnja, posebno u elitnim brdskim područjima na malim i razbacanim parcelama, iznosila je 500 do 600 kg. Na današnje otkupne cijene to predstavlja prihod

od 2.000 KM. To je nekada moglo zadovoljiti proizvođače. Za današnji standard to je malo da bi se na toj proizvodnji angažirala jedna obitelj cijelu godinu.

Obujam proizvodnje duhana određuje otkupna cijena i troškovi. Nema motiviranosti da ga proizvode po cijeni od tri do 3,5 KM/kg uz relativno visoke troškove. Istovremeno, otkupljivači teško mogu tu naći računicu, pogotovo ako nije zadovoljavajuće kvalitete. Na svjetskom tržištu ga ima dovoljno i uz povoljne cijene, pogotovo u zemljama u razvoju gdje je radna snaga jeftina.

Drugi bitan činitelj u krizi hercegovačkog duhana je gubitak tržišta čemu su doprinijeli objektivni i subjektivni razlozi. Gubitak tržišta je pogodio i druge poluorijentalne duhane. Zbog izmjene okusa pušenja i tehnologije proizvodnje cigareta, tržište cigaretnih duhana se polariziralo na krupnolisne "virdžiniju" i "berlej", s jedne, te orijentalni duhan, s druge strane. Za druge tipove praktično više nema mjesta u recepturama cigareta blend tipa, kakve danas dominiraju na svjetskom tržištu. Zamjena za poluorijentalni duhan je dopunski orijentalac, ali se i on sve više izbacuje iz receptura, a povećava udio aromatičnog orijentalnog.

I neki drugi razlozi su doprinijeli ovakvom stanju u proizvodnji i prodaji hercegovačkog duhana. U svijetu se usavršava tehnologija obrade, a mi smo ostali na starim normama. Sadašnji način obrade ne uklapa se u zahtjeve suvremene proizvodnje cigareta. Po svojim osobinama "hercegovac" je krupnolisni tip i donji dio lista trebalo bi iziljavati. Da li je to nužno trebalo bi reći proizvođači cigareta koji ga kupuju.

Hercegovački duhan može naći svoje mjesto i u cigaretama blend tipa, ali mora biti prihvatljive kvalitete i obrađen po zahtjevima proizvođača. No, on je, zbog pogrešne politike u proizvodnji i otkupu, izgubio na kvaliteti i svoj prepoznatljiv imidž. Tržište je izbirljivo, a da bi se održali na njemu proizvođači cigareta traže samo duhane koji im odgovaraju i to ujednačene kvalitete u dovoljnim količinama. Sa malom proizvodnjom kakva je naša ne možemo računati na neko veliko tržište.

Često se javljaju prijedlozi da je uvođenje novih tipova rješenje problema s proizvodnjom u Hercegovini. No, ta mjera teško da bi ga riješila. Točno je da se može proizvesti virdžinijanski duhan izvanredne kvalitete, ali postoje ograničavajući činitelji te proizvodnje, kao što su struktura posjeda, način sušenja i troškovi početnih ulaganja. Pored toga, ovaj duhan može se uzgajati samo u uvjetima navodnjavanja, a na takvim staništima puno je profitabilnije uzgajati povrće, budući da se mogu dobiti dvije žetve godišnje. Berlej bi se, također, proizvodio na

poljskim tlima u uvjetima navodnjavanja, a problem bi bio sušenje zbog niske relativne vlage. Postoje staništa na kojima bi se uzgajali berlej i virdžinija, ali ne i ona za elitni hercegovački duhan na kojima se drugi tipovi ne mogu uzgajati, a teško da ima neke druge alternative i jednako profitabilne kulture za ta brdska staništa.

Je li rješenje prodaja za fino rezani i ručno motane cigarete?

Poznato je da je hercegovački duhan jedan od rijetkih koji se može pušiti sam bez miješanja s drugim. Svi drugi tipovi imaju po neki nedostatak, pa se dodaju jedan drugom kako bi se dobio puni okus pušenja. Hercegovački ima uravnotežena pušačka svojstva, što mu daje prednost u rezanju za ručno motane cigarete. To pokazuje i njegova prodaja na crnom tržištu. Tu se ostavljaju neka ograničenja ekonomske i dijelom tehnološke naravi. Od prodajne cijene takvog duhana ne može se ostvariti posebna zarada. Neki kupci zahtijevaju da bude iziljen, dok ga drugi kupuju u listu, ali po nižoj cijeni.

Kakva je budućnost hercegovačkog duhana?

Bez obzira na njegovu prošlost, na nostalgiju za nekim davnim vremenima kad je gotovo svaka njiva u nekim dijelovima Hercegovine bila njime zasadena i kad je bio najvažnija gospodarska djelatnost, moramo razmišljati racionalno. Treba li tržištu duhan i ima li interesa za njim? Pri tome se treba držati osnovnog pravila da se proizvodi samo ono što se može prodati.

Prvi odgovor trebali bi dati proizvođači cigareta. Treba li njima takav duhan, u kojim količinama i kakvih svojstava i koliko su ga spremni platiti? Nema sumnje da kvalitetan hercegovački duhan može naći svoje mjesto u gotovo svakoj cigareti, jer ima prepoznatljiv okus i pušačka svojstva. Ali, po kojoj se cijeni takav može proizvesti i ima li onih koji će to raditi, iako cijena nije stimulativna.

Ima li država interes za ovom proizvodnjom koja može biti povezana ne samo uz ekonomsku računicu već i socijalnu zaštitu seoskih domaćinstava. U zadnje vrijeme proizvodnjom duhana u Hercegovini najviše se bave siromašnija domaćinstva i povratnici. Ako država ima interes zaštititi takva domaćinstva, onda bi trebala štititi tu proizvodnju, a to se kao i u drugim zemljama postiže sistemom novčanih poticaja. Naravno, oni kod nas ne mogu biti kao u razvijenim zemljama Europe, gdje se premije kreću do tri eura, ali bi mogli biti takvi da proizvođačima osiguravaju kakvu-takvu dobit.

Ministar je obećao da će se zalagati osobno da se poljoprivredi vrati sve ono što joj je oduzeto, što znači da se namjenski troše prelevmani.

Erina LASIĆ

Sastanak mlinsko-pekarske, tjesteničarske i konditorske industrije FBiH i RS

Izjednačiti uvjete poslovanja

U Bijeljini je, 20. marta, održan sastanak predstavnika mlinsko-pekarske, tjesteničarske i konditorske industrije Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Organizirali su ga Udruženje poljoprivrede i prehrambene industrije Privredne komore RS, Udruženje poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije i vodoprivrede Privredne/Gospodarske komore FBiH i "Žitozajednica" d.o.o. Sarajevo

Raspravljalo se o ekonomskom položaju pomenute grane i rečeno da se rapidno pogoršava proizvodnja. Ova konstatacija se odnosi na one firme koje redovito i pravovremeno izvršavaju svoje obaveze prema državi i uposlenim radnicima. Analizirajući uzroke pada ekonomskog položaja ove industrijske proizvodnje, opća je ocjena da u ovoj grani vlada nered i zbog toga crno tržište, uglavnom, diktira negativan trend.

Istovremeno, značajan broj sitnih pravnih subjekata u mlinsko-pekarskoj, tjesteničarskoj i konditorskoj proizvodnji podmiruje tržište BiH u pekarskim proizvodima sa 80 odsto, u brašnu sa 45 do 50 odsto, a u tjestenini sa 90 odsto. "Zahvaljujući" neloyalnoj konkurenciji ovakvi pravni subjekti ne plaćajući obaveze prema državi i radnicima, nedovoljnom materijalno-financijskom evidencijom ulaza i izlaza robe iz proizvodnje, utiču na konstantan pad fizičkog obima proizvodnje i realizacije onih koji uredno vode i plaćaju obaveze prema državi i radnicima.

U posljednje tri godine, na bazi zvaničnih podataka FBiH i Distrikta Brčko BiH, uvoz brašna kretao se između 7.000 i 10.000 tona godišnje. Cijeni se da je nelegalan uvoz brašna bez bilo kakve kontrole znatno veći.

U cilju izjednačavanja uvjeta poslovanja mlinova, pekara i tvornica tijesta, neophodno je da nadležni entitetski organi, u skladu sa svojim ovlastima, primijene jedinstvena pravila za sve učesnike u procesu proizvodnje, brašna, kruha, tjestenine i konditorskih proizvoda:

- jedinstveno evidentiranje svih poslovnih događaja u skladu sa knjigovodstvenim pravilima i propisima;
- jedinstvena poreska politika;
- stalna tržna, finansijska i sanitarna kontrola sirovina i gotovih proizvoda.

Predloženo je da nadležni entitetski organi u što kraćem roku donesu pravilnike u kojima će biti regulirano pod kojim uvjetima, sa kojom minimalno tehničko-tehno- loškom opremom i stručnim kadrom pravni

subjekt u prehrambenoj djelatnosti može da se bavi ovom proizvodnjom. Neophodno je da se usvoje i zvanično objave u oba entiteta pravilnici koje je izradilo Udruženje poljoprivrede, prehrambene i duhanske industrije P/GKFBiH i "Žitozajednica" Sarajevo i dostavila nadležnim institucijama FBiH. To su: Pravilnik o minimalnim tehničko-tehno- loškim uvjetima za proizvodnju, rekonstrukciju i izgradnju pekara i Pravilnik o minimalno tehničko-tehno- loškim uvjetima za proizvodnju, rekonstrukciju i izgradnju tvornica tjestenine.

Učesnici insistiraju da navedeni pravilnici moraju biti jedinstveni po svim kriterijima na nivou BiH. Procjenjuje se da će sadašnje stanje ekonomskog položaja ove industrijske grane biti znatno teže nego što je to trenutno kada se primijene ugovori o slobodnoj trgovini sa republikama Hrvatskom, Slovenijom, Srbijom i Crnom Gorom. Postojeće zaštitne mjere vlastite proizvodnje po ovim ugovorima bit će van snage. Ukoliko nadležni organi ne obezbijede adekvatna novčana sredstva za stimulaciju primarne poljoprivredne proizvodnje i poticaja za izvoz, kao što rade zemlje u našem okruženju, doći će do obustave proizvodnje. U tom slučaju negativni efekti odrazit će se na elektroprivredu, tvornice ambalaže, transport, poreze i doprinose proračunima, smanjenje broja uposlenih radnika i dr.

Odluka Vijeća ministara o zaštiti domaće proizvodnje od prekomjernog uvoza ("Službeni glasnik BiH", broj 30/02) ima niz nedorečenih i nejasno definisanih pojedinih odredbi. Proizvođači, učesnici ovog sastanka, insistiraju na decidnoj Odluci bez prethodnih uvjetovanja. Proizvođači zahtijevaju da se na nivou BiH izradi bilans tržišta pšenice za cijelu BiH iz kojeg bi se vidjelo kolika je vlastita proizvodnja u komparaciji sa realnim potrebama tržišta BiH i koliki je deficit.

Ukupan deficit pšenice, brašna, tjestenine i konditorskih proizvoda neophodno je kontingentirati, utvrditi dinamiku uvoza, kao i firme koje se mogu baviti prometom pšenice i brašna.

Poduzeća moraju ispunjavati osnovne uvjete za obavljanje ove djelatnosti, a to su:

- vlastiti stručni kadar prehrambene struke;

- vlastita laboratorija za ispitivanje svih bitnih parametara kvaliteta upotrebne vrijednosti pšenice i brašna i

- vlastiti adekvatan skladišni prostor.

B. SUČIĆ

Prijedlog

Bilans potreba pšenice i osnovnih proizvoda pšenice za ishranu stanovnika BiH

Na osnovu zaključka sa Prve sjednice Koordinacionog odbora: "Mlinsko-pekarska industrija BiH" (PK regije Bijeljina, Bijeljina 20. 03. 2003. godine), u granskim udruženjima PK entiteta Federacije BiH i Republike Srpske, urađen je prijedlog bilansa za pšenicu i osnovne proizvode od pšenice za ishranu stanovnika BiH.

Cilj izrade bilansa je da se predlože mjere stvaranja boljih uslova privređivanja svih privrednih subjekata u BiH.

Za izvore podataka korišteni su:

- zavodi za statistiku u entitetima i procjena: za proizvodnju,
- carinske uprave entiteta i Distrikta Brčko: za uvoz i
- dugogodišnje iskustvene norme potrošnje pšenice i brašna/stanovniku.

Potrebe u pšenici

	Broj stanovnika	Potrošnja po stan.	Ukupna potrošnja
FBiH	2.389.972	x 150 =	348.000 tona
R Srpska	1.392.000	x 150 =	208.800 tona
Distrikt Brčko	80.000	x 150 =	12.000 tona
UKUPNO:	3.790.972		568.800 tona

Potrebe u brašnu

FBiH	348.000	x 74% =	257.520 tona
R Srpska	208.800	x 74% =	154.512 tona
Distrikt Brčko	12.000	x 74% =	8.880 tona
UKUPNO:			420.912 tona

Struktura potrošnje brašna po stanovniku

150 kg pšenice x 74% izmeljave = 111 kg brašna:

- za pekarsku proizvodnju 250 grama po stanovniku x 366 dana = 91 kg u brašnu
- u proizvodnji tjestenina
- u konditorskoj industriji
- u domaćinstvu po stanovniku

68 kg godišnje,
5 kg godišnje,
20 kg godišnje,
18 kg godišnje,
111 kg brašna

Na bazi realnih potreba pšenice u zrnju za jednogodišnje potrebe stanovništva BiH u količini od 568.800 tona, odnosno u brašnu 420.912 tona, izvori su slijedeći:

	Federacija BiH	Republika Srpska	Distrikt Brčko	Bosna i Hercegovina
Godišnje potrebe u zrnju	348.000	208.800	12.000	568.800
Godišnje potrebe u brašnu	257.520	154.512	8.800	420.912
Uvoz pšen.: prosjek za tri godine	165.000	64.000	85.000	314.000
Uvoz brašna	5.500	2.800	-	8.300
Vlastita proizvod. pšenice	64.000	181.300	9.500	254.800
Deficit ili suficit pšen.	- 119.000	+ 36.500	+ 82.500	0

Na osnovu navedenih podataka može se zaključiti:

- u FBiH nedostaje 119.000 tona pšenice,
- u RS ostvaruje se višak od 36.000 tona pšenice i
- u Distriktu Brčko se ostvaruje višak od 82.500 tona pšenice.

Posmatrano na nivou BiH:

- uz zadržavanje dosadašnjeg nivoa domaće proizvodnje pšenice, uvoz bi trebao biti na dosadašnjem nivou od 314.000 tona pšenice.

Uvoz nedostajućih količina pšenice u narednom periodu trebalo bi omogućiti samo pravnim licima koja imaju stručni kadar iz prehrambene industrije, laboratoriju za kontrolu bitnih parametara kvaliteta i adekvatan skladišni prostor;

- s obzirom na prijeratne mlinske kapacitete za preradu pšenice, raži i kukuruza od 480.000 tona i izgrađene kapacitete od 1992. godine od oko 200.000 tona, potrebe za uvozom brašna, u pravilu, ne postoje.

Imajući u vidu da su količinske mogućnosti proizvodnje brašna jedan od faktora za odlučivanje o uvozu, u cilju objektivnijeg sagledavanja mogućnosti proizvodnje, potrebno je sagledati mogućnosti sa stanovišta kvaliteta, cijena i dinamike isporuke, naročito za namjensko brašno u proizvodnji tjestenina i konditorskoj industriji i

- broj malih pekara - obrtničkih radnji je nepoznat, procjenjuje se da ih ima oko 1.222 s godišnjim kapacitetom od oko 300.000 tona (1.200 x 250 kg), što u ukupnim potrebama za pekarskim proizvodima u BiH (oko 345.000 tona) otpada 86 odsto potrošnje.

Mlinsko-pekarska industrija

Smanjena proizvodnja pšenice

Ovogodišnji prinosi neizvjesni * Utvrditi realan bilans potreba * Ukinuti prelevmane na suhi i svježi kvasac

Na inicijativu Udruženja poljoprivrede, prehrambene industrije i vodoprivrede, "Žitozajednice" FBiH i Privredne komore Republike Srpske, početkom juna, održan je radni sastanak Koordinacionog odbora mlinsko-pekarske industrije BiH.

Nastavljena je realizacija aktivnosti započetih održavanjem zajedničkog sastanka predstavnika pomenute industrije u Bijeljini, sredinom marta, tekuće godine.

Zajedničke aktivnosti su rezultat prethodnih zahtjeva privrednika oba entiteta za stvaranje istih uslova privređivanja na jedinstvenom bh. tržištu. Razmatrano je pitanje priprema za žetvu i otkup žitarica roda 2003. godine, uz konstataciju da će količine pšenice koja zadovoljava standarde za ishranu biti znatno umanjene zbog nedavne suše.

Predstavnici mlinske industrije su izrazili spremnost da otkupe sve raspoložive količine žitarica, za šta su već pripremljeni skladišni prostori. Ove godine je prostor obradivog zemljišta umanjen za pola, umjesto dosadašnjih 80.000 hektara zasijano je svega 40.000, što je još jedan od razloga za manjak količina žitarica.

Ovogodišnji prinosi su neizvjesni i prvi put ćemo imati manjkove.

S obzirom na to da pšenica nije strateški proizvod u našoj zemlji, i da se već uvoze velike količine brašna, potrebno je planski definisati potrebe, stav je članova Odbora.

Potrebno je uvesti i red u primarno proizvodnju, preradi i distribuciji kako bi se uređilo tržište i uslovi privređivanja bili isti za sve. Kada je u pitanju uvoz potrebnih količina pšenice, stav članova Odbora je da se uvoz dozvoli samo pravnim licima koja imaju odgovarajući stručni kadar, laboratoriju za kontrolu parametara kvaliteta i adekvatan skladišni prostor.

Prezentirana je i informacija o donošenju Pravilnika u mlinsko-pekarskoj industriji.

- U Federaciji BiH već je donesen Pravilnik o izgradnji, rekonstrukciji i korištenju mlinova, dok je izrada pravilnika koji se odnosi na pekare i fabrike tijesta u toku - kazao je Halil Mešan, predstavnik Koordinacionog odbora FBiH.

Nakon toga bi se trebao izraditi i pravilnik o kvalitetu gotovih proizvoda. To bi trebalo doprinijeti regulisanju proizvodnje prehrambenih proizvoda, higijenskih i ekonomskih uslova i stručne osposobljenosti kadrova u procesu proizvodnje. U toku je izrada pravilnika u Republici Srpskoj.

Pravilnikom je određeno da svi mlinovi moraju zadovoljavati optimalne uslove za obavljanje djelatnosti, odnosno moraju biti registrirani njihov kapacitet, oprema, struktura i broj uposlenih.

Rok za ispunjenje pomenutih uslova je godina, u protivnom će biti zatvoreni mlinovi.

Jedan od zaključaka Odbora bio je i zahtjev za ukidanje prelevmana na suhi i svježi kvasac, koji opterećuje ovu industriju, a kod nas se ne proizvodi.

S. V.

LIGNA

Međunarodni sajam mašina za drvnu industriju i šumarstvo

U organizaciji Njemačke vladine organizacije za tehničku pomoć BiH - GTZ, predstavnici Privredne/Gospodarske komore FBiH, Privredne komore RS, Federalnog ministarstva za energiju, rudarstvo i industriju i Ministarstva privrede i tehnologije RS, Mašinskog fakulteta Sarajevo - Odsjek mehanička tehnologija drveta, privrede FBiH i RS iz oblasti drvne industrije posjetili su, od 28. maja do 01. juna, Međunarodni sajam mašina za drvnu industriju i šumarstvo LIGNA Hannover.

Na ovom svjetskom vodećem sajmu u ovim oblastima predstavljena su dostignuća i ino-

vacije iz oblasti prerade drveta na prostoru od 120.000 kvadratnih metara. Svoje proizvode izložilo je 1.721 izlagača, a od toga je 877 kompanija iz ostalih zemalja.

Posjetioci su imali priliku da se kroz izlagački program 1.721 kompanije upoznaju sa konstrukcionim materijalima, komponentama, montažnim elementima, mašinama, sistemima, projektima istraživanja i razvoja, te modernim arhitektonskim rješenjima gradnje, korištenjem kombinacije drugih materijala i drveta i eksploatacije u šumarstvu.

Šemsa ALIMANOVIĆ

Serijal

Vrste dionica

Preduzeće je pravno lice formirano da obavlja određene poslovne aktivnosti, a vlasnici dionica su vlasnici preduzeća. Preduzeće, međutim, posjeduje imovinu samog poslovanja. Kada se radi o poslovanju malog obima, moguće je da jedna osoba investira u čitavo preduzeće. Kako se poslovanje proširuje, postaje sve teže za jednu osobu da obezbijedi dovoljna sredstva, tako da određeni broj pojedinaca može biti pozvan da uloži svoj kapital koji će se zatim iskoristiti za finansiranje novih poslovanja preduzeća. U početku svaki vlasnik ulaže svoj kapital u zamjenu za dionice u srazmjeri sa uloženim kapitalom, tj. što više kapitala uloži, dobija više dionica. Jedna od glavnih prednosti osnivanja ovakvog pravnog tijela je što će ono obično imati ograničenu odgovornost. Riječju, vlasnici dionica su, u slučaju lošeg poslovanja preduzeća, odgovorni samo do mjere njihovog dogovorenog uloga u sredstva preduzeća.

Stoga ovakvo vlasništvo nad dionicama, ili vlasničkim vrijednosnim papirima, u preduzeću donosi rizik gubitka čitave investicije u slučaju da propadne preduzeće. Ako postigne finansijski uspjeh, tada će svi dioničari imati koristi. Kada dugovi budu oplaćeni, dioničari se mogu dogovoriti da prihvate svoj dio profita kao dividendu, ili se odlučiti da dozvole preduzeću da zadrži taj profit u svojim knjigama pod stavkom rezervi. Ostavljajući taj profit u preduzeću, omogućavaju firmi da potencijalno uveća svoj profit u određenom budućem periodu. Vlasnička prava se mogu klasifikovati u dvije kategorije: prioritetne dionice i obične dionice.

Pojmovnik tržišta kapitala

PRIORITETNE DIONICE - obično donose i određena prava glasa, ali imaju i neke karakteristike kreditnih instrumenata, što rezultira ograničenim rizicima, ali i ograničenim nagradama. Prioritetne dionice obično donose dividendu po fiksnoj stopi godišnje (slično kuponu na obveznici).

Prioritetne dionice mogu biti kumulativne ili nekumulativne. Ako preduzeće ne ostvari dovoljan profit da bi moglo isplatiti dividendu, dividende pojedinaca koji posjeduju kumulativne prioritetne dionice će se gomilati svake godine do onog momenta u kojem ih preduzeće može platiti. Vlasnici nekumulativnih prioritetnih dionica nemaju ovakvu mogućnost. Konačno, prioritetne dionice mogu da budu iskupljive, što znači da imaju fiksno datum dospeljeća, ili neiskupljive, što, naravno, znači da ga nemaju.

OBIČNE DIONICE - Obične dionice mogu se smatrati kontinuiranim, stalnim pozajmicama preduzeću u zamjenu za udio u profitabilnosti tog preduzeća, a njihovi vlasnici su i stvarni vlasnici, pa i najveći nosioci rizika u preduzeću. Prava koja donose ove dionice će uvijek biti opisana u osnivačkim aktima ili statutu preduzeća, a obično obuhvataju pravo glasanja na skupštinama dioničara u vezi sa: politikom preduzeća, odobravanja dividende predložene od direktora, izbora direktora i pravo na proporcionalni udio u imovini preduzeća u slučaju njegove likvidacije. Obične dionice ne donose pravo na fiksnu dividendu i obično će samo donositi dividendu onda kada preduzeće ostvari profit.

POVLAŠTENE DIONICE - One evidentiraju vlasništvo u preduzeću, donose fiksno postotak dividende, ali obično ne daju vlasniku glasačke privilegije. Povlašćena dionica rangira se ispred obične kod isplate dividende i povrata kapitala ukoliko preduzeće postane nesolventno.

Pitanja čitatelja:

Koja su moja prava kao vlasnika dionica?

Odgovor: Vaša prava kao vlasnika dionica su:

- pravo glasa na godišnjoj skupštini dioničkog društva,
- pravo na udio u dobiti, isplativoj u obliku dividende,
- ograničena odgovornost u slučaju likvidacije društva,
- proporcionalni udio u imovini društva u slučaju likvidacije,
- pravo prve kupnje u slučaju novog izdavanja dionica dioničkog društva,
- ograničeni pristup poslovnim knjigama dioničkog društva.

Pitanja vezana za tržište kapitala možete poslati na e-mail adresu: info@fima.ba

Ahmed HODŽIĆ, dipl. oec.
Brokerska kuća "FIMA International" d.o.o.
Sarajevo

Iz apoteka

Interakcije lijekova i hrane

Ovaj put ćemo akcenat staviti na interakcije lijek - hrana koje često zanemarujemo, a mogu biti i korisne, ali i opasne. Sljedeći put kada odete ljekaru ili u apoteku informišite se i o uticaju određene hrane na lijek koji koristite

Lijekovi mogu tretirati i liječiti mnoge zdravstvene tegobe, ali samo pod uslovom da se pravilno upotrebljavaju. Cilj upotrebe svakog lijeka je izvući maksimalnu korist, a smanjiti rizik na minimum.

Istovremenom primjenom više lijekova - lijekovi mogu stupati u interakcije (međudjelovanje). Efekti interakcija nisu uvijek i nepovoljni. Nekada ih ljekar svjesno izaziva propisujući više lijekova u kombinaciji kako bi se poboljšao krajnji terapijski efekat.

Na djelovanje lijekova u organizmu često bitno utiče ishrana i dijetetski režim kojeg se pridržava bolesnik. Sastojci određene hrane, začini, alkohol, kofein i nikotin često, a i da nismo toga svjesni, ulaze u štetne interakcije sa lijekovima koje koristimo. Štetnost uzimanja alkohola je neosporna, pa ovdje ne treba isticati štetne efekte upotrebe lijekova i alkohola. Akcenat ćemo staviti na interakcije lijek - hrana koje često zanemarujemo, a mogu biti i korisne, ali i opasne.

Skrivena opasnost soka od grejfruta

Evo jednog na prvi pogled "zdravog" napitka! Bogat izvor vitamina C i nezaobilazan zimi u korpi voća na stolu uz limun i naranče, grejfrut sadrži flavonoide koji snažno mijenjaju koncentraciju određenih lijekova u plazmi, te oni počinju ispoljavati toksične efekte. Među tim lijekovima su neki koji se koriste u terapiji hipertenzije i angine pektoris: felodipin, nifedipin, verapamil. Zabilježeni su i neg-

ativni efekti uzimanja soka od grejfruta sa nekim antihistaminicima kao što je terfenadin. Ovaj preparat nije registriran kod nas, ali jeste u susjednim državama, te treba biti oprezan i obavezno se konsultovati sa ljekarom i farmaceutom čak kada lijek nije nabavljen u našim apotekama! Tragičan primjer je smrtni slučaj mladića prijavljen u USA usljed kombinacije terfenadina (za liječenje alergijskog rinitisa) i soka od grejfruta. Sok od grejfruta se ne smije uzimati ni uz antiaritmik: propafenon, te lijekove za smanjenje nivoa holesterola u krvi: simvastatin, lovastatin, fluvastatin. Ukratko sok od grejfruta se ne bi smio uzimati dva sata prije i četiri sata nakon uzimanja ovih i svih drugih lijekova koji se na isti način metaboliziraju u organizmu.

U doba prehlade više-manje karakteristična slika je sok od naranče ili limunada uz bolesnikovo uzglavlje. U svakom slučaju, sok treba piti i to što više, ali ne kako biste uzeli antibiotik, jer kiselost može uticati na apsorpciju antibiotika i smanjiti njegov efekat.

Antihipertenzivna terapija neće dati željeni efekat ukoliko se ne smanji količina hrane bogate tiraminom (vidi tabelu). Tiramin dalje u organizmu daje spojeve koji imaju vazokonstriktorni efekat i tako umanjuju djelovanje antihipertenziva.

Hrana bogata tiraminom može biti smrtonosan spoj sa lijekovima čiji je mehanizam djelovanja zasnovan na inhibiranju enzima monoaminooksidaze. Jedna vrsta antidepresivnih lijekova (npr. amitriptilin) svoje djelovanje zasniva upravo na tom mehanizmu. Kombinovanje ovih lijekova sa hranom bogatom tiraminom može izazvati hipertenzivnu krizu.

Iako iz najbolje namjere pijemo kiselo mlijeko uz antibiotike kako bismo "zaštitili" normalnu crijevnu floru, nekim antibioticima (tetraciklinima) na ovaj način značajno umanjujemo djelovanje vežući ih u nerastvorljive komplekse sa kalcijem iz mlijeka. Po istom principu trebamo izbjegavati istovremeno uzimanje vitaminsko-mineralnih preparata koji sadrže kalcijum.

Jedinstvenog pravila nema, ali najsigurnije je piti lijekove sa vodom i ne miješati više vrsta odjednom.

Evo pregleda nekih mogućih interakcija lijekova i hrane:

(u tabeli su generički - hemijski nazivi lijekova, a ne zaštićena fabrička imena)

Naziv lijeka	Efekat hrane	Dodatne napomene
Acetilsalicilna kiselina	Umanjuje neželjene stomachne tegobe	Lijek se lakše podnosi
Ibuprofen	Umanjuje neželjene stomachne tegobe	Lijek se lakše podnosi
Tetraciklin, ciprofloksacin, norfloksacin	Mlijeko i mliječni proizvodi mogu smanjiti resorpciju i do 50%	Smanjuje se djelovanje antibiotika
Amitriptilin	Namirnica bogata tiraminom u kombinaciji sa ovim lijekom mogu dovesti do hipertenzivne krize	Neke od namirnica bogate tiraminom: omenšaler, pamezan, mocarcla sir, roqfort sir, avokado, kavijar, salama, teleća i pileća jetra ako nije svježa, velike količine čokolade
Ampicillin	Smanjuje resorpciju	Smanjuje se djelovanje antibiotika
Oralni estrogeni (Kontraceptivna sredstva, hormonalna terapija)	Sok od grejfruta i alkohol mogu povećati koncentraciju estrogena za jednu trećinu	Povećava se rizik od štetnog djelovanja estrogena (raste toksičnost)

Ogroman je broj mogućih interakcija lijekova međusobno, lijekova sa hranom i pomoćnim lijekovitim sredstvima. Sve je veći broj registriranih lijekova i pomoćnih lijekovitim sredstava. Samim tim se uvećava i broj mogućih interakcija. Mnogi lijekovi su nakon što su korišteni godinama povučeni sa tržišta usljed otkrivanja neželjenih opasnih interakcija sa drugim lijekovima. Jedan od najnovijih primjera je povlačenje Lipobaya® (lijek za smanjenje masnoća u krvi) sa svjetskog tržišta.

Važno je kada ljekar prvi put ordinira neki lijek naglasiti koje lijekove već koristite bez obzira na to o kakvim se radi. Sve je više preparata za koje nije potreban liječnički recept: biljnog porijekla, vitaminskih preparata, "zdrave hrane" koje ni u kom slučaju ne treba uzimati u kombinacijama i bez prethodnog savjetovanja sa ljekarom i farmaceutom. To što za njih uvjet nije liječnički recept, ne znači i da oni ne mogu štetiti kako se često vjeruje.

Ako imate nekih pitanja vezano za način uzimanja lijekova, ne ustručavajte se, pitajte vašeg farmaceuta!

**APOTEKA MY MEDICO
SARAJEVO
Mr ph. Maja KNEŽEVIĆ**

Traži se partner za zajedničko ulaganje

Helios d. d. iz Banovića je proizvodno preduzeće osnovano 1971. godine i osnovna djelatnost mu je razvoj, proizvodnja i prodaja opreme za domaćinstva. Zaposleni u Helios-u budućnost vide u razvoju i implementaciji novih tehnologija.

S tim u vezi provode određene aktivnosti vezane za usvajanje nove tehnologije u zaštiti metala - emajliranja, kao i usvajanja proizvodnje plinskih i električnih štednjaka. S obzirom na to da ova ulaganja predstavljaju značajne investicije, **traže zainteresiranog partnera za zajednička ulaganja.** Vrijednost investicije je veličine 100.000,00 eura, odnosno 200.000,00 eura, ovisno od stepena implementacije novih tehnologija.

**Kontakt telefoni su: ++ 387 35 880 500
++ 387 35 880 300 - faks
E-mail: mb@helios.com.ba**

Kontakt osoba je Enes Mujić, direktor društva.

GLASNIK

Privredna/Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine

List izlazi mjesečno.

Godina IV

Broj 9

juni/lipanj 2003.

GLASNIK uređuje

Redakcijski kolegij:

Željana Bevanda, glavni urednik,
Mira Idrizović, odgovorni urednik,

članovi:

Šemsa Alimanović, Dubravka Bandić, Ljubo Dadić,
Fahrudin Đikić, Juso Škaljić i Meliha Velić, sekretar
Redakcije.

DTP: "Privredna štampa"

Adresa:

Privredna/Gospodarska komora FBiH

- za Glasnik -

71000 Sarajevo

Branislava Đurđeva 10/IV

Kontakt osoba: Meliha Velić

Telefon: 033/267-690

E-mail: m.velic@kfbih.com

Telefoni:

033/663-370 (centrala)

033/217-782

Faks: 033/217-783

www.kfbih.com

Izdavač:

"Privredna štampa" d.d. Sarajevo

**POSLOVNE
NOVINE**

Štampa:

"Birograf" Sarajevo

Gajev trg 2

Za štampariju

Rizah Mustafić

Besplatan primjerak

BINA

Otvorena nova proizvodna linija

U Bihačkoj industriji namještaja - BINI, 06. juna, otvorena je nova savremena linija za finaliziranje proizvoda. Zahvaljujući ovoj proizvodnoj liniji, BINA će u jesen startati sa proizvodnjom masivnog namještaja, čime će biti stvoreni uvjeti za otvaranje novih radnih mjesta. Vrijednost investicije je 400.0000 KM, a u narednom periodu BINA planira utrošiti još milion KM za nabavku dodatne tehnološke opreme.

Š. A.

"Krnjeuša"

Novi pogoni

U drvnom poduzeću "Krnjeuša" iz Bosanskog Petrovca dvije godine nakon privatizacije pokrenuta je proizvodnja i zaposleno je 130 radnika. Otvaranjem novog pogona za proizvodnju parketa i elemenata za namještaj posao ih je dobilo još 20. Od maja prošle godine, kada je pokrenuta proizvodnja, u ovo poduzeće investirano je blizu pet miliona KM.

Š. A.

KFBiH - Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Links: Best of the Web Channel Guide Customized Links Free HotMail Internet Start Microsoft Windows Update Windows

Privredna - Gospodarska komora Federacije Bosne i Hercegovine
Chamber of economy of Federation of Bosnia and Herzegovina

[HOME] [O SVETU]

KOMORA FBiH
 KOMORSKA MREŽA
 PROJEKTA KOMPANIJA
 REGISTAR KOMPANIJA
 PRIVREDNI PROPSI
 KREDITNE LINIJE
 PONUDA I POTRAŽNJA
 INVESTICIONI PROJEKTI
 BUSINESS JOURNAL
 REGISTRUJTE BIZ-BA
 AKTUELNOSTI
 LINKOVI
 KONTAKT STRANICA
 GLASNIK KFBiH
 JAVNE RASPRAVE

PRIVREDNI MENI

datum: 29-9-2003
 vrijeme: 13:12

[dobro došli na web prezentaciju Komore FBiH]

Odaberite jedan od linkova "u fokusu" sa desne strane ili za navigaciju koristite meni koji se nalazi lijevo.

Dobro došli na Internet prezentaciju Privredne-Gospodarske komore FBiH.

Privredna komora FBiH je asocijacija koja je konstituirana novembra 1999. godine, a nastala je kao posljedica usaglašavanja organizacije komorskog sistema sa novim ustrojem Države BiH sukladno Daytonskom mirovnom sporazumu.

Imajući u vidu aktuelnu ekonomsku situaciju u Federaciji BiH, odložili smo da svojim članicama i potencijalnim poslovnim partnerima iz inozemstva, kroz ovu web prezentaciju, ponudimo niz korisnih informacija i, na taj način, doprinesemo bržoj rekonstrukciji ratom razorene privrede u Federaciji BiH.

Želimo vam uspješan rad.

Aktuelnosti
 Najnoviji događaji i Inicijative Komore Federacije

Imajući u vidu aktuelnu ekonomsku situaciju u Federaciji BiH, odložili smo da svojim članicama i potencijalnim poslovnim partnerima iz inozemstva, kroz ovu web prezentaciju, ponudimo niz korisnih informacija

business journal

29.05 POSLOVNE BAKE ZARADILE OVJE MILIJARDE

29.05 MILINOVI MELJU BEZ ATESTA

29.05 BUSH OZAKONIO TREĆE RUKAVICE ZMANJENJE PO

28.05 U BEJMU ODRAZAN SASTANAK O REORGANIZACIJI

28.05 POSLOVNE U BRANU CE DORITI FIRME SA DUGOB

Copyright © 2001-2003 - Chamber of Economy of Federation of Bosnia and Herzegovina - All Rights Reserved